

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 10.03.2026).

3. Про Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 15.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-23>

ENVIRONMENTAL INNOVATIONS AS AN ESG INSTRUMENT: LEGAL MECHANISMS FOR IMPLEMENTATION

ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ESG: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Savchuk O. O.

*Doctor of Law (PhD),
Senior Researcher,
Associate Professor of the
Environmental Law department,
Yaroslav Mudryi National
Law University
Kharkiv, Ukraine*

Савчук О. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Butenko V. B.

*PhD in Law, Assistant at the Law
Department of National Aerospace
University – “Kharkiv Aviation
Institute” NAU “KhAI”,
The head of the Shchastia district,
Prosecutor's Office of Luhansk region
Kharkiv, Ukraine*

Бутенко В. Б.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри права
Національний аерокосмічний
університет,
керівник Щастинської окружної
прокуратури Луганської області
м. Харків, Україна*

В умовах глобальних екологічних викликів, зокрема зміни клімату, виснаження природних ресурсів та зростання антропогенного навантаження на довкілля, питання впровадження ефективних інструментів забезпечення сталого розвитку набуває особливої актуальності. Одним із ключових підходів до вирішення цих проблем є інтеграція принципів ESG (Environmental, Social, Governance) у діяльність держав, бізнесу та фінансових інституцій. У цьому контексті екологічні інновації виступають важливим інструментом досягнення

екологічних цілей, сприяючи зниженню негативного впливу на довкілля, підвищенню ресурсоефективності та формуванню нових моделей сталого виробництва і споживання.

Сучасний етап розвитку правових систем характеризується активним пошуком механізмів стимулювання впровадження екологічних інновацій, зокрема через регуляторні, економічні та інституційні інструменти. Правове забезпечення цих процесів передбачає формування комплексної нормативної бази, яка б не лише встановлювала екологічні стандарти, але й створювала сприятливі умови для інноваційної діяльності. Особливого значення набуває узгодження національного законодавства з міжнародними зобов'язаннями та стандартами у сфері сталого розвитку.

Попри зростаючий інтерес до тематики ESG, питання ролі екологічних інновацій як правового інструменту їх реалізації залишається недостатньо дослідженим у вітчизняній науковій літературі. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу правових механізмів, які забезпечують впровадження екологічних інновацій, а також оцінки їх ефективності в контексті досягнення цілей сталого розвитку.

На рівні національного законодавства України основи екологічної політики закріплені у Конституції України [1]. Зокрема, відповідно до статті 16 забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави, а стаття 50 гарантує кожному право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Зазначені положення формують конституційний базис для впровадження принципів сталого розвитку та ESG, зокрема їх екологічної складової.

Подальший розвиток відповідного правового регулювання здійснюється у спеціальному законодавстві. Так, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-ХІІ [2] визначає загальні засади державної політики у сфері охорони довкілля, встановлює систему екологічних стандартів, нормативів і лімітів, а також передбачає економічні та правові механізми стимулювання раціонального використання природних ресурсів. У цьому контексті він закладає підґрунтя для впровадження екологічних інновацій як засобу зниження негативного впливу на довкілля.

Важливим інструментом превентивного екологічного контролю є Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року № 2059-VIII [3], який встановлює обов'язок суб'єктів господарювання здійснювати оцінку потенційного впливу планованої діяльності на довкілля. Такий підхід стимулює використання більш екологічно

безпечних технологій і сприяє впровадженню інноваційних рішень ще на стадії планування діяльності.

Стратегічний напрям державної політики визначено Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII [4], який передбачає розвиток «зеленої» економіки, впровадження екосистемного підходу та інтеграцію екологічних вимог у всі сфери суспільного розвитку. У цьому документі екологічні інновації розглядаються як один із ключових інструментів досягнення цілей сталого розвитку.

Окремої уваги заслуговує новітнє законодавство, спрямоване на імплементацію європейських підходів, зокрема Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» [5], який базується на положеннях Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди. Цей акт закріплює принцип застосування найкращих доступних технологій (Best Available Techniques), що прямо стимулює суб'єктів господарювання до впровадження екологічних інновацій.

Водночас слід зазначити, що, незважаючи на наявність значної кількості нормативно-правових актів, правове регулювання екологічних інновацій в Україні має фрагментарний характер і перебуває на стадії становлення, що зумовлює необхідність його подальшої систематизації та гармонізації з міжнародними стандартами.

На міжнародному рівні правове забезпечення екологічних інновацій формується через систему універсальних і регіональних актів. Одним із ключових документів є Паризька угода 2015 року, прийнята в межах Рамкової конвенції ООН про зміну клімату [6], яка визначає глобальну мету обмеження підвищення середньої температури та передбачає перехід до низьковуглецевого розвитку. Реалізація цієї мети безпосередньо пов'язана з впровадженням інноваційних екологічних технологій.

Важливе значення також має Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року, ухвалений Генеральною Асамблеєю ООН, який містить Цілі сталого розвитку (Sustainable Development Goals) [7]. Зокрема, цілі 9, 12 та 13 передбачають розвиток інновацій, забезпечення сталих моделей виробництва і споживання, а також боротьбу зі зміною клімату, що формує концептуальну основу для розвитку ESG-підходу.

Впровадження ESG-стандартів поступово стає двигуном трансформації у рамках досягнення Цілей сталого розвитку, оскільки підприємства оцінюють їх як ефективний інструмент підвищення ефективності співпраці з інвесторами, постачальниками, покупцями, персоналом та іншими діловими партнерами, мінімізації ризиків та підвищення ступеня адаптивності бізнес моделі до нестабільних умов

зовнішнього та внутрішнього середовища. Суб'єкти господарювання поступово розуміють необхідність впровадження ESG-принципів у свою практичну діяльність. Запорукою ефективності такого впровадження є усвідомлений поділ цінностей відповідального бізнесу як з боку органів державної та місцевої влади, так і на всіх рівнях компанії (досвід Ради директорів, проактивний підхід менеджменту, внутрішня ефективна мотивація всіх співробітників – все це сприяє переходу до управління, заснованому на ESG-принципах) [8, с. 35].

Отже, ESG сьогодні виконує подвійну функцію: з одного боку, воно є інструментом оцінки ефективності корпоративної діяльності з позиції сталого розвитку; з іншого – правовим і регуляторним механізмом, що стимулює впровадження екологічних інновацій. Поєднання цих аспектів формує нову парадигму взаємодії бізнесу, держави та суспільства, у якій економічний прогрес нерозривно пов'язаний із захистом довкілля та дотриманням принципів соціальної відповідальності. Таким чином, перспективи подальшого розвитку ESG у контексті екологічних інновацій полягають у розширенні нормативного регулювання, вдосконаленні системи звітності та запровадженні більш дієвих механізмів моніторингу й контролю.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.03.2026).
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/126412> (дата звернення: 30.03.2026).
3. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 30.03.2026).
4. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 30.03.2026).
5. Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2026).
6. Paris Agreement. United Nations Framework Convention on Climate Change, 2015. URL: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (дата звернення: 30.03.2026).
7. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development : Resolution adopted by the UN General Assembly on

25 September 2015. URL: <https://sdgs.un.org/goals> (дата звернення: 30.03.2026).

1. Дорошенко Г. О., Калініченко Л. Л., Сукрушева Г. О., Тернова І. А., Кононенко Я. В. Реалізація цілей сталого розвитку на основі ESG-факторів крізь призму європейського досвіду. Інвестиції: практика та досвід № 2/2024. С. 33-38.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-24>

LEGAL POLICY AND RELATED SOCIO-ECONOMIC ASPECTS IN UKRAINE DURING ITS EUROPEAN INTEGRATION

ПРАВОВА ПОЛІТИКА ТА ПОВ'ЯЗАНІ З НЕЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ЇЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Serhiienko R. M.

*Postgraduate student
at Kyiv University of Law
of the National Academy of Sciences
of Ukraine,
Head of the Charitable Foundation
“Change Our Lives”
Kyiv, Ukraine*

Сергієнко Р. М.

*аспірант
Київського університету права
Національної академії наук України,
Голова Благодійного Фонду «Змінимо
наші життя»
м. Київ, Україна*

Своє прагнення до членства в Європейському Союзі, Україна розпочала фактично з моменту прийняття Верховною Радою України постанови «Про Основні напрями зовнішньої політики України», де закріпила розширення участі в європейському регіональному співробітництві у всіх сферах з метою зміцнення своєї державної незалежності та ефективного забезпечення національних інтересів [1]. Наступним кроком було підписання «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» [2] і ці документи дійсно декларували розвиток України у партнерстві з країнами-сусідами, країнами європейського континенту та іншими. Наступним документом стала «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони» [3].